

VPLYV RODINNÉHO PROSTREDIA NA VÝBER BUDÚCEHO PARTNERA

ĽUBICA ARPÁŠOVÁ

ABSTRAKT

Cieľom záverečnej práce bude zaoberať sa rodinou ako významným činiteľom pri orientácii na voľbu budúceho životného partnera. V práci sa zameriame nielen na citovú, ale aj psychickú stránku mladých ľudí. Príspevok je štruktúrovaný do dvoch kapitol. V prvej kapitole sa venujeme teoretickým východiskám z oblasti rodinnej výchovy, partnerských vzťahov a rodičovstva. Druhá časť príspevku je venovaná samotným aktivitám, hraniu rolí a záťažových situácií, dotazníkom, ktoré sú určené pre žiakov základných škôl. Možno ich využiť počas vyučovacích hodín občianskej náuky alebo na triednických hodinách. Každá aktivita obsahuje cieľ, vek, pomôcky a postup, podľa ktorých aktivitu so žiakmi uskutočňujeme. Popri výhodách, predstavuje používanie aktivít vo vyučovacom procese viacero nárokov, ktoré sa dotýkajú prípravy učiteľa a nevyhnutnosti pracovať so skupinovú dynamikou. Vzhľadom na to, že hry a dotazníky sú orientované na mimoriadne citlivú problematiku, v ktorej pracujeme s hodnotami a postojmi, na ktoré sú mladí ľudia citliví, mali by sme byť pri vyjadreniach opatrní. Do žiadnej z aktivít netreba žiakov nútiť, účasť možno ponúknuť, ale nemožno ju prikázať. Učitelia by mali dodržiavať pravidlo, že nemusíme so všetkými názormi súhlasiť, ale vypočujeme si akýkoľvek názor a vedieme žiakov k tomu, aby po určitom žiackom tvrdení nasledovalo aj zdôvodnenie, na základe akých faktorov alebo skúseností sme dospeli práve k tomuto tvrdeniu. Záver príspevku obsahuje výsledky riešenia danej problematiky a odporúčania pre pedagógov, ktorí majú záujem pracovať so svojimi žiakmi aj inými než klasickými metódami a formami vyučovania.

ÚVOD

Naším cieľom bude zaoberať sa rodinou ako veľmi dôležitým činiteľom pri výbere životného partnera. V teoretickej časti sa zameriame na rodinu ako základný článok spoločnosti. Zaoberať sa budeme veľmi okrajovo aj typológiou rodiny, keďže je základným článkom spoločnosti, rodičovstvom a najdôležitejšou dlhodobou úlohou - výchovou v rodine, ktorá je základom formovania názorov, ako aj vytvárania názorov na budúceho partnera.

V praktickej časti poskytneme moderné aktivity, ktoré napomôžu budúcim učiteľom občianskej náuky pracovať so žiakmi rôznymi inovatívnymi metódami výučby. Východiskom našej práce budú funkcie rodiny, ktoré sú pre dieťa vzorom správania a osvojovaním si postojov, názorov, a tým si dieťa vytvára predstavu o spoločnosti, v ktorej žije. Informácie z oblasti rodičovstva a o voľbe svojho budúceho životného partnera mladý človek získava z rôznych prameňov, avšak len učiteľia a vychovávatelia majú výchovno - vzdelávaciu špecializáciu.

Príprava a výchova proaktívneho učiteľa, ktorý je schopný využívať svoje odborné a didaktické zručnosti, ale i prijímať nové podnety z okolia a pružne reagovať na vzniknuté situácie, je predpokladom úspešnej realizácie zmien v školskom systéme.

TEORETICKÁ ČASŤ

1 RODINA – ZÁKLADNÝ ČLÁNOK SPOLOČNOSTI

1.1 ZÁKLADNÁ CHARAKTERISTIKA RODINY

Rodina – je spoločensky akceptovaná a legálna forma stáleho spolužitia osôb, ktorí sú spojení partnerskými alebo manželskými, pokrvnými alebo adoptívnymi vzťahmi.

Rodina ako prostredie, s ktorým sme najviac spätí, nás výrazne ovplyvňuje a my ovplyvňujeme ju. Vytvára vlastné kultúrne prostredie, ktoré formuje osobnosť detí.

Rodina a rodinné prostredie majú v dnešnej spoločnosti veľký vplyv na celkový psychický vývoj jedinca už od prenatálneho obdobia. Každý člen rodiny plní nejakú funkciu. Samozrejme, že na začiatku, počas tehotenstva, je to matka. Dieťa s ňou intenzívne prežíva všetky podnety ako je radosť, smiech, plač, stres, depresie a podobne. Úloha otca stúpa až v neskoršom veku, ako autorita a vzor u dieťaťa. Rodina sa zvykne charakterizovať aj cez jej základné funkcie.

1.2 FUNKCIE RODINY

- **Biologicko-reprodukčná funkcia** je historicky najstaršia funkcia rodiny. Realizácia tejto funkcie, najmä reprodukčnej, je do značnej miery determinovaná podmienkami spoločnosti, spočíva v zaisťovaní biologického trvania spoločnosti. K poruchám tejto funkcie možno zaradiť bezdetnosť, neplánované rodičovstvo, ale aj viacdetnosť.
- **Ekonomická funkcia** predstavuje zabezpečenie každodenného chodu domácnosti, ale aj potrieb členov rodiny. V minulosti to bola najdôležitejšia funkcia. Predstavuje zabezpečovanie základných životných potrieb rodiny. Poruchy tejto funkcie sa prejavujú v hmotnom nedostatku a neschopnosti rodiny zabezpečiť základné životné potreby jej členov, čo je v súčasnosti, napríklad, dôsledok nezamestnanosti.
- **Emocionálna funkcia** je v súčasnosti najdôležitejšia. Zahŕňa zdroj citovej výchovy, rodina poskytuje pocit bezpečia a stability. Kladné citové vzťahy v rodine sú dôležitým predpokladom rozvoja vlastnej emocionality dieťaťa. Úspešné plnenie tejto funkcie sa prejaví v pozitívnej psychickej klíme (Bujnová, 2005).

Atmosféru v rodine podmieňujú vzájomné vzťahy partnerov, rodičov a detí navzájom, ktoré sú ovplyvnené štruktúrou rodín.

1.3 TYPOLÓGIA RODINY

Rodiny podľa zloženia:

1. úplná – rodičia a deti, najžiadanejší typ,
2. neúplná – rodiny s jedným rodičom. V 90% rodín je to matka, okolo 10% jedným rodičom je otec. Je to stále častejší typ rodín.
3. rozšírená – spojenie dvoch neúplných rodín (vzniká sobášom po rozvode alebo ovdovení).

Rodiny podľa vzťahov medzi členmi rodiny:

1. harmonická – primerane plní všetky funkcie, uspokojuje potreby členov rodiny, rodina prejavuje záujem o dieťa,
2. konsolidovaná – má isté problémy, ale dokáže si ich sama vyriešiť,
3. disharmonická – disfunkčná, poznamenaná vážnymi problémami, neprimerane plní funkcie, neprejavuje záujem o dieťa, končí rozpadom (Bakošová,1994).

1.4 RODIČOVSTVO

Rodičovstvo predstavuje „súbor istých osobných vlastností, teoretických poznatkov, ale aj rôznych praktických zručností, ktoré sú podmienkou toho, aby rodič dokázal zabezpečiť zdravé potomstvo a vychovávať ho“. (Lenczová, 2005, s. 95).

Vzťah rodič – dieťa má tri základné dimenzie:

1. Biologická – rodič je ten, kto ho splodil.
2. Právna – zastupuje ho v právnych záležitostiach.
3. Psycho - sociálna dimenzia – rodičom je ten, kto sa o dieťa stará a uspokojuje jeho potreby.

Deti uspokojujú tieto potreby svojich rodičov:

1. Potreba stimulácie – dieťa ako zdroj nových podnetov. Dieťa znamená radosti aj starosti a predstavuje novú dimenziu vo vzťahu k partnerovi.
2. Potreba učenia – dieťa ako zdroj nových poznatkov, skúseností.
3. Potreba bezpečia a istoty – dieťa dáva pocit, že nás má niekto rád, že k nám niekto patrí a niekto sa o nás v starobe postará.
4. Potreba spoločenského uznania a spoločenského uplatnenia – som schopná rodiť deti, postarať sa o ne. Deti znamenajú osobné naplnenie, zmyslupnosť.
5. Potreba otvorenej budúcnosti – pokračovanie rodu (Matejček,1986).

1.5 RODINA AKO VZOR RODINNÉHO ŽIVOTA

Na lásku a partnerstvo sa pripravujeme v prvých pätnástich až dvadsiatich rokoch nášho života. Na budúce partnerské vzťahy a spôsob zvládnutia rolí partnera nás skôr nepriamo pripravuje to, s kým a v akých vzťahoch žijeme v období detstva a dospelovania. Rodinnú klímu vytvárajú predovšetkým partnerské vzťahy rodičov, ich súdržnosť, pocit zodpovednosti, schopnosť dobre spolunažívať, spokojnosť, tolerancia, vzájomné porozumenie, trpezlivosť, spoločné záujmy. Rodičia dnes stoja pred naliehavou výzvou uchrániť svoje deti pred negatívnym pôsobením televízie, časopisov, internetu,

ulice. Najúčinnším prostriedkom, ako eliminovať tieto negatívne vplyvy, je **otvorená komunikácia v rodine**. Veľmi dôležité je, aby sa vytvoril medzi dieťaťom a rodičom vzájomný vzťah, ktorý je založený na dôvere. Detská dôvera je zvýraznená v otázkach, ktoré dieťa kladie. Ak dieťaťu na zvedavé otázky odpovieme vyhýbavo, alebo nejasne a neochotne, vzbudíme v ňom pochybnosť a odpoveď na svoje otázky bude hľadať inde. Žiaci sa nám osobne o tom zmieňovali v našich dotazníkoch.

V otvorenej komunikácii je ďalej dôležitá pravdivosť a zrozumiteľnosť, t.j. veci vysvetľovať deťom primerane ich veku. Prvoradý význam spomedzi všetkých vzorov a modelov v živote človeka má rodina ako vzor rodinného života, zážitky z detstva ostávajú skryté v každom z nás a prenášajú sa do partnerských vzťahov.

Z dôvodu nedostatočného výchovného pôsobenia v niektorých rodinách často dochádza k tomu, že mladí ľudia nezískavajú prvé informácie o partnerských vzťahoch v rodine. Nezastupiteľnú úlohu predstavuje samozrejme škola, ktorá je jediným miestom, kde možno každodenne kontaktovať mladých ľudí, viesť s nimi neformálne diskusie a otvorené dialógy. V triede, každý žiak, vstupuje medzi svojich rovesníkov oboch pohlaví, stáva sa členom kolektívu, učí sa komunikovať a riešiť nové sociálne situácie.

Mladým ľuďom musíme dať možnosť slobodnej voľby, potrebujú veľmi často i povzbudenie a pozitívne vnímanie seba samého, pretože pozitívne vnímanie dobrým základom pre správny výber partnera a pre úspešné budovanie partnerského vzťahu.

PRAKTICKÁ ČASŤ

2 AKTIVITY VHODNÉ PRE ŽIAKOV NA 2. STUPNI ZŠ ZAMERANÉ NA RODINNÚ VÝCHOVU

2.1 KRÍZOVÉ SITUÁCIE V RODINE – AKTIVITA ČÍSLO 1

Nasledujúcu tabuľku rozstrihajte. Žiakov v triede rozdeľte do skupín po troch (vyžrebujú si číslo skupiny, takže budú v neobvyklých skupinách).

Tabuľka 1

1	Dieťa má otca alkoholika. Aj ono si nájde partnera alkoholika.
2	Doma je otázka sexuality tabu, dieťa si hľadá informácie cez internet.
3	Rodičia zakazujú stretávanie sa s budúcim partnerom. Dieťa odíde z domu.
4	Rodičia sú na dieťa priveľmi prísni.
5	Rodičia priveľa pracujú, nemajú čas na svoje deti.
6	Deti trávajú priveľa času pri počítači.
7	Rodina je silne veriaca, rodičia zakážu dieťaťu stretávať sa s partnerom iného vierovyznania.
8	Dieťa si vyberie partnera rovnakého pohlavia. Rodičia s tým nesúhlasia.
9	Dieťa si vyberie za partnera Róma. Rodičia s tým nesúhlasia.

Veková skupina: 14 rokov (žiaci 9.ročníka)

- **Danú situáciu znázorníte pantomimicky**, ostatní v triede po ukončení scény riešia, o akú problémovú situáciu išlo. Ak ostatní neuhádnu, skupinka znázorní situáciu verbálne.
- **Uviesť riešenie problému.** Po predstavení riešenia sa pridávajú aj ostatné skupiny a vymýšľajú ďalšie možnosti, ako vyriešiť danú situáciu.

Žiacke riešenia problémových situácií v jednotlivých skupinách:

Odpoveď na situáciu číslo 1 – keď si dieťa prežije peklo na vlastnej koži, zvyčajne si hľadá budúceho životného partnera nealkoholika, ale nikdy nevie, či sa nezmení v budúcnosti.

Väčšina žiakov sa pri odpovediach na situáciu číslo 2 vyjadrilo, že najviac informácii získavajú od príbuzných, rodiny, ale tiež z internetu.

Krízovú situáciu číslo 3 – rodičia zakazujú stretávať sa s budúcim partnerom a dieťa odíde z domu. Žiaci reagovali veľmi stručne: „Veď sa aj rýchlo vráti...“ alebo „Nebude sa vedieť o seba postarať, tak príde naspäť“.

Situácia číslo 4 – rodičia sú na dieťa priveľmi prísni – žiaci sa zhodli na názore, že rodičia by mali ísť strednou cestou, nie veľmi zakazovať, viacej sa s nimi rozprávať, rozoberať rôzne životné situácie: „Ak budú priveľmi prísni, môžu ich deti v dospelosti prekvapiť niečím zlým“ – reakcia žiakov.

Situácia číslo 5 – rodičia priveľa pracujú, nemajú čas na svoje deti – je veľmi aktuálna a pravdivá, po vzájomnom dialógu i so žiakmi v 5. a 6. ročníku musíme konštatovať, že žiaci potrebujú čoraz viac komunikovať, prerozprávať životné zážitky, dokonca chcú zostať dlhšie v škole, lebo nemajú nikoho doma.

Situácia číslo 6 – deti trávajú priveľa času pri počítači – žiaci konštatovali, že voľný čas by deti namiesto vysedávania pred počítačom mali využívať radšej športovými aktivitami, pomáhať viacej svojim rodičom pri domácich prácach, pobytom v prírode.

Situácia číslo 7 – rodina je silne veriaca, rodičia zakážu dieťaťu stretávať sa s partnerom iného vierovyznania – odpovede boli zhodné – že vieru by nemali mať partneri inú, iba spoločnú, rovnakú. V triede máme žiačku, ktorá vyznáva iný druh vierovyznania – na túto otázku nám odpovedala, že ak by si i vybrala životného partnera iného vierovyznania, ako má ona, nemôže si svoje vierovyznanie zmeniť až do konca života, iba tak rodičia budú súhlasiť s výberom jej životného partnera.

Situácia číslo 8 – dieťa si vyberie partnera rovnakého pohlavia, rodičia s tým nesúhlasia – táto životná situácia bola trochu odlišná od ostatných, niečím iným špecifická. Reakcie žiakov boli zmiešané, na základe svojich poznatkov, ktoré im sprostredkujú masmédiá a internet, odpovedali, že je to psychická choroba, dôsledky niečoho, čo deti prežili v rodine, taktiež uvádzali, že ak im nevyšla láska, sklamali sa, prežívali zúfalstvo. Jedna žiačka sa nám vyjadrila, že matka svojmu dieťaťu – dcére - vnucovala iba kamarátky dievčatá, nadväzovať kontakty s chlapcami by jej robilo v budúcnosti problémy.

Situácia číslo 9 – dieťa si vyberie za partnera Róma, rodičia s tým nesúhlasia – na poslednú životnú krízovú situáciu žiaci reagovali : „Nie všetci musia byť rovnakí...ak je dobrý, môže si ho za partnera dieťa zvoliť...ale veľmi dlho ho musí spoznávať...rodičia mi to zakazujú, pretože chcú, aby som bol(a) šťastný(á) v živote...nezáleží na farbe pleti“.

2.2 HRANIE ROLÍ – AKTIVITA ČÍSLO 2

Táto metóda patrí medzi základné metódy zážitkového vyučovania. Žiaci premýšľajú a konajú vo vopred určených rolách, hrajú konkrétne situácie, vzťahujúce sa k riešenej téme.

Niekedy je ťažké stotožniť sa s pridelenou rolou, preto je vhodné túto metódu uplatňovať v triedach, kde majú žiaci isté skúsenosti s hraním a zážitkovými metódami.

Pozitívum, ktoré vidíme v tejto metóde, je, že umožňuje žiakom premýšľať o tom, ako sa cítia v určitom postavení druhí ľudia, učí ich rozvíjať empatiu a porozumenie pre motívy konania tých, ktorých by inak, bez tohto zážitku, hneď odsúdili. Navyše táto metóda rozvíja u žiakov fantáziu a schopnosť vyjadrovať postoje, názory a hodnoty, prípadne premýšľať o rôznych alternatívnych riešeniach.

Pripravili sme žiakom tento krátky pracovný list, ktorý sme zaradili do svojej prípravy na hodinu občianskej náuky v 9. Ročníku. Zvolili sme formu skupinovej práce. Žiakov sme rozdelili do trojčlenných skupín a každá skupina mala za úlohu, vžiť sa do **svojej role** a potom svoje zážitky prezentovať pred ostatnými spolužiakmi:

- Za partnera som si vybral/a občana inej rasy. Rodičia s tým nesúhlasia. Nezhodujeme sa v oblasti náboženstva, máme iné zvyky, tradície, uznávame iné hodnoty.
- Môj partner je nezamestnaný, nedokáže si nájsť vhodné pracovné miesto. Je finančne závislý na partnerke a čiastočne na svojich rodičoch
- Za partnera mám Róma/Rómku, ktorá nedokončila základnú školu.
- Našla/našiel som si priateľa/ku, ktorý/á bol/a v minulosti súdne trestaná. Matka s mojím rozhodnutím nesúhlasí. Otec súhlasí.

Zhodnotenie aktivity:

Rola číslo 1 a jej prežívanie respondentmi – žiaci sa vyjadrili, že i keď rodičia s rozhodnutím nesúhlasia, i tak láska je láska, a partneri si napriek rôznym tradíciám nájdu spoločné hodnoty. Podriadia sa i spoločným zvykom a špecifickým znakom uznávanej náboženskej viery.

Rola číslo 2 – skúsili si prežívať túto rolu a ťažko sa im hodnotilo, keďže nezažili naozaj vo svojom živote, ako je ťažko v dnešných podmienkach nájsť si prácu. „Keď ma má kto podporovať finančne, nemusím sa ponáhľať hľadať si svoje životné zamestnanie....dobré, keď ma dotuje moja blízka rodina...Ale voči mojej partnerke sa cítim nezodpovedne.....už aby som si našiel aspoň nejaké adekvátne zamestnanie..“

Rola číslo 3 - za partnera/ku som si vybral Róma/ku, ktorý neukončil základnú školu. Žiaci v skupine sa dohodli na jednom spoločnom výroku: „Nie každý Róm je zlý. Záleží od jeho individuality, osobnosti, ako sa stavia k základným životným situáciám, ako vie zabezpečiť svoju rodinu... Niekedy sa vie postarať o svojho partnera i človek, ktorý je z rómskej komunity“.

Rola číslo 5 – Našla som si partnera/ku, ktorý bol súdne trestaný, matka nesúhlasí, otec súhlasí – žiaci sa vyjadrili: “Každý človek má právo na omyl v živote, takže partner, ktorý sa dopustil trestného činu, môže byť v živote iný, ak sa poučí na vlastnom životnom zážitku a môže sa v živote zmeniť a konať inak...“.

2.3 TEST PRE ŽIAKOV PO PREČÍTANÍ VYBRANÉHO PRÍBEHU – AKTIVITA ČÍSLO 3

Príbeh jednej rodiny:

Otec veľa pil alkoholické nápoje a keď bol v tom svojom podnapitom stave, bol agresívny. Všetci sme sa ho báli, pretože sme nikdy nevedeli, čo ho v tej chvíli napadne. Raz nám podpálil kuchyňu, inokedy zbil mamu a niekoľkokrát nás v noci všetkých zobudil a vyhodil nás len tak v pyžamkách a bosých na ulicu, alebo sme museli spať pri zapnutom svetle. Hádky boli u nás na dennom poriadku a ako to už býva, aj finančné problémy.

Bála som sa 17-tej hodiny, keď príde otec z práce domov. Vtedy som bola najradšej, keď bol môj o 10 rokov starší brat doma. Pretože vedel obrániť mamu aj nás a doma bol vtedy relatívne pokoj...Pamätám sa, ako som ja a moja o 4 roky staršia sestra museli chodiť kupovať do obchodu alkohol. Ak sme to nechceli spraviť bolo zle, tak sme radšej išli a dúfali, že nestretne nikoho známeho, lebo by sme sa veľmi hanbili. Takto to išlo roky a roky. Aj mama sa s ním prestala postupne hádať, pretože to nemalo zmysel a len trpela. Aj tak opitému človeku budete ťažko niečo vysvetľovať. Neskôr sme sa kvôli dlhom museli presťahovať do menšieho bytu. Otec začal ešte viac piť a bítavať mamu. Keďže som už aj ja bola staršia, chápala som, že takto to nemá byť. Nikomu som nič nepovedala, pretože som sa hanbila za to, ako žijeme. Jedného dňa, bolo to v októbri 2011, sme boli na svadbe maminho brata, teda môjho uja, aj tam sa dokázali pohádať, no ešte počas večere sa otec viac-menej ovládal. Mám pocit, že si myslel, že sme všetci proti nemu, ale to bola len jeho opitá paranoja. Mala som vtedy len 11 rokov a asi dve hodiny na tej svadbe som preplakala na záchode a pevne dúfala, že to raz skončí...Nikdy som mamu nechápala, prečo je ešte stále s ním, prečo sa nerozvedla, neušla. Prečo nevolala políciu, keď na ňu vytiahol nôž...Vždy sme sa modlili, aby už zaspal. Chodili sme okolo neho po špičkách, len aby sme ho náhodou nezobudili. Návštevy kamarátov boli u nás tabu.

1. Boli v tomto príbehu porušené rodinné práva?

- a) Nie
- b) Áno

2. Čo prežívalo dievča, ktoré príbeh opísalo?

- a) Radosť, že má pokoj od domácich prác.
- b) Smútok a obavy, lebo matka mala málo peňazí.
- c) Smútok a strach čo bude, keď otec príde opäť domov.

3. Mohla sa ich situácia v rodine zmeniť, ak by od otca odišli?

- a) Myslím si, že nie. Otec by si ich aj tak našiel a ak by sa im chcel pomstiť.
- b) Myslím si, že áno. Nemuseli by sa báť, že im niečo urobí.
- c) Myslím si, že nie. Matka s deťmi by sa bála, pokým by nemala istotu, že sú v bezpečí.

4. Ako by si ty riešil/a takúto situáciu? Vži sa do role matky detí.

- a) Išiel/a by som na políciu a snažil/a sa to riešiť.
- b) Odišiel/a by som z domu.
- c) Postavil/a by som sa otcovi na odpor.

5. Mohlo dievča vyjadriť svoj názor v prítomnosti otca?

- a) Áno, obaja rodičia si ho radi vypočuli.
- b) Nie. Boli porušené práva dieťaťa: byť vypočutý; právo na vyjadrenie svojho názoru.
- c) Nie. Bolo porušené právo: byť vypočutý.

6. Ktoré povinnosti rodiča nedodržel otec?

- a) Starostlivosť o dieťa a jeho výchovu v primeraných podmienkach.
- b) Prejavovanie úcty a pomáhanie deťom.
- c) Zabezpečiť deťom stravu a možnosť ochutnať alkohol.

Postup pri realizácii testu:

- Rozdajte žiakom životný príbeh jednej rodiny.
- Žiaci si ho prečítajú.
- Práca s textom – odpovede na otázky testu.
- Grafické a percentuálne vyhodnotenie výsledkov.

Vyhodnotenie testu, ktorý vypracovali žiaci 8. triedy (16 žiakov):

Žiaci v odpovediach na **otázku číslo 1** boli jednotní – dosiahli rovnaké odpovede – v príbehu boli jednoznačne porušené rodinné práva (100%), ktoré sú zakotvené v Dohovore ľudských práv dieťaťa.

Otázka **číslo 2** – čo prežívalo dievča, ktoré príbeh opísalo? Všetci respondenti odpovedali, že smútok a strach, čo bude, keď otec príde opäť domov. (100%) Žiaci pri svojich odpovediach precítili emócie dievčatka a veľmi ju ľutovali.

V otázke **číslo 3**, či by sa situácia v rodine mohla zmeniť, keby odišli od otca, 12 žiakov (75%) odpovedalo, že nie, matka by sa bála, pokiaľ by nemala istotu, že sú v bezpečí a 4 žiaci (25%) boli opatrnejší – reagovali, že otec by si ich mohol nájsť a pomstiť sa im. V rodinách je možné očakávať stanoviská pre riešenie rodinných problémov rozdielne, pretože každý príbeh a každá rodina je individuálna.

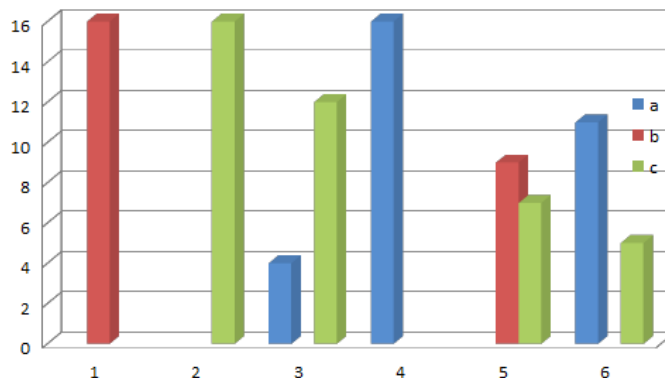
Otázka **číslo 4** – ako by si ty riešil podobnú situáciu v rodine, keby sa vcítili do role matky, žiaci odpovedali, že by to išli ohlásiť na políciu – (100%). Postavili sa za riešenie matkinej situácie, že si už veľmi veľa vytrpela a tým jej chceli vlastne pomôcť.

V otázke **číslo 5**, či by mohlo dievča vyjadriť svoj názor v prítomnosti otca, deväť žiakov (56,25%) si mysleli, že boli porušené práva dieťaťa, jednak právo byť vypočuté a tiež právo na vyjadrenie svojho názoru, siedmi (43,75%) sa stotožňujú s odpoveďou, že bolo porušené iba právo „byť vypočuté“. Podľa nášho názoru otec – despota naozaj porušoval základné práva dieťaťa, a samozrejme aj povinnosti rodiča, ktoré sme v teoretickej časti už uviedli.

Posledná otázka, **číslo 6**, tohto testu bola zameraná na rodičovské povinnosti, ktoré otec v príbehu nedodržel. Jedenásť žiakov (68,75%) odpovedalo, že starostlivosť o dieťa a jeho výchovu v primeraných podmienkach a piati žiaci (31,25%) sa domnievajú, že otec nedokázal zabezpečiť svojim vlastným deťom stravu a neprejavoval im úctu a pomoc, čo patrí medzi základné povinnosti rodičov.

Grafické znázornenie výsledkov testu :

Graf 1

2. 4 ANONYMNÝ DOTAZNÍK (ANKETA) – AKTIVITA ČÍSLO 4

TÉMA: RODINA AKO VÝZNAMNÝ ČINITEĽ PRI VÝBERE ŽIVOTNÉHO PARTNERA

Trieda: 8. trieda

Predmet: Občianska náuka

Cieľ dotazníka: Získať informácie o postojoch a názoroch žiakov pri voľbe životného partnera

Počet žiakov : 24

Dotazník:

1. Kto ti poskytuje najviac informácií pri voľbe životného partnera?
2. Na ktorých predmetoch získavaš informácie o rodinnej výchove?
3. Aký vplyv má podľa teba rodina pri výbere budúceho partnera ?
4. Aké vlastnosti by mal mať tvoj budúci partner/ka ?
5. Kto okrem rodiny podľa teba vplýva na výber partnera?
6. Aké sú negatívne dôsledky, ku ktorým dochádza pri nesprávnom výbere partnera?
7. Myslíš si, že ak dieťa pochádza z neúplnej rodiny, môže sa aj ono dostať do podobnej situácie?
8. Čo je podľa teba príčinou rozvrátenia rodiny?

Výsledky dotazníka :

Otázka číslo 1 – väčšina z respondentov (19) odpovedalo, že maximum informácií o voľbe budúceho partnera získavajú vzájomnou komunikáciou v kamarátskych a priateľských kruhoch. Piaty žiaci sa vyjadrili v zmysle, že viac informácií z tejto oblasti dostali od svojich rodičov a postupne si ich doplnili informáciami z príbuzenských kruhov (sesternice, bratranci), od spolužiakov a priateľov.

Obidve skupiny uviedli, že v súčasnosti nie je problém získať veľa správ z médií a z internetu, čím si môžu vlastne overiť alebo pomáhať si informáciami, ktoré získali od rodičov, príbuzných, spolužiakov a priateľov.

Z odpovedí respondentov dotazníka vyplýva, že žiaci v tomto veku majú dostatok vedomostí z uvedenej problematiky a je pozitívne, že väčšina žiakov získa prvotné informácie zo strany rodičov, ktoré si postupne dopĺňa vzájomnou komunikáciou a štúdiom informácií z internetu a médií, čo čiastočne môže ovplyvniť i negatívne ich neskoršie rozhodnutia.

V tomto veku (dospievanie) sa iba formujú názory a získavajú základné poznatky, ktoré budú v neskoršom veku, na rôznych typoch stredných škôl rozvíjať, dopĺňať a rozširovať.

Na otázku číslo 2 odpovedali nasledovne:

- občianska náuka
- náboženská
- etická výchova
- triednická hodina
- literatúra

Otázka číslo 3, zistenia žiakov:

- Rodina im dáva rady, ale i obmedzenia.
- Rodina a rodičia majú dieťa viesť, ale sú i rodiny, ktoré to odkladajú na vedľajšiu koľaj, a to je nesprávne.
- Rodinné prostredie má veľký vplyv na psychiku dieťaťa, tak isto aj pri výbere partnera. Má skutočne veľký význam.

Otázka číslo 4

Základné hodnoty, ktoré žiaci uvádzali: láskavosť, sympatickosť, zaľúbenosť, ohľaduplnosť, tolerantnosť, aby mal rád deti, vzájomný kompromis, zmysel pre humor, rozvážnosť, múdrosť.

Otázka číslo 5 - odpovedali, že na výber partnera najviac vplývajú príbuzenské kruhy, kamaráti, priatelia.

Otázka číslo 6 – žiaci najčastejšie uvádzali tieto negatívne dôsledky: hádky, nehody, bitky, alkohol, nevera, drogy, zlá situácia v rodine, ktoré veľmi často vedú k rozvodovosti.

Otázka číslo 7

Odpovede žiakov :

- Je to možné, myslíme si však, že dieťa z neúplnej rodiny má už skúsenosti a podobných situácií v živote sa snaží vyvarovať.
- Niekedy áno, ale väčšinou nie.
- Môže, ale závisí od toho, akého partnera si vyberie.

Otázka číslo 8

Žiaci najčastejšie uvádzali, podobne ako v otázke číslo 6 , pretože otázky veľmi spolu súvisia, že sú to zlá finančná situácia, alkohol, cigarety, nadávky, drogy, neskoré príchody domov, nevera, klamstvá, nehody medzi členmi rodiny a neraz dochádza i k rozvodu.

2.5 DOMČEK AKO VZŤAH – AKTIVITA ČÍSLO 5

Cieľ: Uvedomiť si, čo vytvára partnerský vzťah a na akých pilieroch sa zakladá budúca rodina.

Veková skupina: žiaci 8. a 9. ročníka

Pomôcky: Veľké papiere, fixky, počet papierov závisí od počtu malých skupín.

Čas: 45 min.

Postup

Krok 1

V úvode dievčatám a chlapcom pripomeňte, že budovanie partnerského vzťahu nie je celkom jednoduché a vždy závisí od obidvoch partnerov, ako bude ich vzťah vyzeráť.

Krok 2

Budovanie vzťahu je niečo podobné ako stavba domu. Čo potrebujeme na stavbu domu? Rozdeľte triedu do malých skupín. Každá skupina dostane veľký papier a fixky. Úlohou bude nakresliť vzťah ako dom, základy, múry atď. a vždy opísať, čo vo vzťahu tvorí základy, čo múry. Ponechajte na skupinách, ako pristúpia k „stavbe domu“. Nedajte im jasné inštrukcie, či sa má dom končiť strechou, resp. čo má tvoriť strechu domu. Skupiny necháme pracovať 15 – 20 minút, podľa potreby.

Krok 3

Každá skupina opíše svoj dom a zdôvodni aj hodnoty, ktoré sú najdôležitejšie v partnerskom vzťahu.

Krok 4

Spoločne hľadajte, čo je dôležité pre základ vzťahu (napr. láska, zamilovanosť), čo pre múry (spoločné koníčky, tolerancia, komunikácia, schopnosť riešiť konflikty). Dievčatá a chlapcov nabádajte, aby samy/i pochopili, čo je pre vzťahy dôležité. Pri každej „tehličke“ hľadajte reálne príklady.

Krok 5

Ak máme postavený dom, až vtedy môžeme urobiť strechu. Zdôraznite, že pre niekoho je strechou manželstvo a deti, pre niekoho trvalý vzťah, pre niekoho iného prvý sexuálny styk alebo rozchod.

Krok 6

Upozornite, že niektorým ľuďom sa nechce stavať dom, možno ich to nebaví, pretože je to zdĺhavé a náročné. Nechce sa im kopať základy, steny postavia iba z dreva, je to ľahšie ako postupné kladenie tehličiek a rýchlo chcú urobiť strechu zo slamy. Ak však príde prvý vietor, dom im spadne.

Záver a zhodnotenie aktivity

V závere zhrnieme najdôležitejšie predpoklady kvalitného partnerského vzťahu a pripomenieme, že „postaviť“ taký vzťah je otázkou veľmi dlhého času, nie niekoľkých týždňov alebo mesiacov.

Ďalej môžeme viesť diskusiu o tom, ako zvládať konflikty, hovoriť o rizikovitom/ej partnerovi/ke a podobne.

Alternatívne riešenia

A. Ak nemáte dostatok času, kreslite dom spoločne s triedou na tabuľu a spoločne opisujte základy, múry a strechu.

B. Skupiny môžete rozdeliť tak, aby boli pohlavne homogénne. V tom prípade môžete ďalej diskutovať o tom, ako vidia vzťahy dievčatá a ako chlapci, môžete hľadať rozdiely a podobnosti, čo im navzájom môže pomôcť pochopiť pohľad opačného pohlavia.

Poznámky

Pri každej vekovej skupine dbajte na zvolenie vhodného jazyka a vhodné príklady na upozornenie na význam jednotlivých aspektov, ktoré ste do domčeka kreslili. Dôležité je tiež pamätať na to, že rozličné vekové skupiny majú odlišnú predstavu o „vzťahu“ a aj odlišné priority. Napríklad pre žiakov 9. ročníka sú na niekoľko najbližších rokov prioritou vzťahy, ktoré existujú tu a teraz a s veľkou pravdepodobnosťou sa neskončia manželstvom.

Preto by aj príklady, ktoré budete voliť na ilustráciu rozličných „tehličiek“ vzťahu, mali byť blízke ich životu a potrebám (napr. v oblasti riešenia konfliktov bude ako príklad vhodnejší konflikt o tom, či sa ísť bicyklovať s inými priateľmi alebo iba vo dvojici a nie riešenie konfliktu napr. o štýle výchovy detí). Je teda dôležité vopred si uvedomiť, aký cieľ má technika splniť. Aktivita sa dá zvyčajne využívať na hodinách občianskej náuky v 8. a 9. ročníku ZŠ.

ZÁVER

Príprava na rodinný život je významnou súčasťou výchovy v rodine, v škole i celej spoločnosti. Rodina formuje dieťa už samotným príkladom, ale najmä cieľavedomou a systematickou výchovou. Je potrebné pomáhať mladým ľuďom, aby si už od detstva mohli budovať pozitívne vzťahy k ľuďom. Aby žiaci mohli pociťovať trvalú lásku obidvoch rodičov, ktorý je pre nich podmienkou na získanie životnej dôvery a schopnosti si budovať vzťahy, medzi ktoré v nemalej miere patrí aj vzťah partnerstva.

Považujeme to za prvoradú úlohu rodičov, stotožňujeme sa s myšlienkou, že zdravé rodinné vzťahy sú nevyhnutným základom pre budovanie partnerských vzťahov.

Našimi aktivitami sme sa snažili naznačiť, akým smerom by sme mali orientovať výchovu detí a dospelujúcej mládeže k partnerskému a rodinnému životu. Našou prácou sme poskytli začínajúcim učiteľom metodický materiál na vyučovanie tematického celku „Rodina“ na hodinách občianskej náuky. Vyzdvihli sme aj aktivitu, tvorivosť a záujem žiakov pri diskusiách a hľadaní riešení krízových situácií v rodine.

Smerovanie k funkčnosti rodiny predpokladá proces neustáleho vyladovania rodiny emancipáciou mužov, profesionálnou emancipáciou žien a partnerskou emancipáciou detí.

Najdôležitejšou výchovnou funkciou rodiny je utváranie osobnosti dieťaťa, formovanie vlastností, názorov a postojov jedinca, usmerňovanie jeho záujmov, návykov, správania i konania.

Naším veľkým želaním je, aby mladým ľuďom láska a istota, že sú milovaní, umožnila nachádzať zmysel života.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

Hanuliaková, J. 2010. *Kreovanie klímy triedy v edukačnej praxi*. Bratislava: Vydavateľstvo IRIS, 95 strán. ISBN 978-80-89256-51-8

Lenczová, T. 2008. *Ako to povieme našim deťom?* Bratislava: Slovenská spoločnosť pre rodinu a zodpovedné rodičovstvo, 84 strán. ISBN 978-80-968891-6-7

Bujnová, E. 2005. *Príprava na rodinný život v rodinnom a školskom prostredí*. Nitra: PF UKF, 138 strán. ISBN 80-8050-891-7

Potočárová M. a kol. 1998. *Dialóg rodičov s dospelávajúcimi*. Bratislava: Slovenská spoločnosť pre rodinu a zodpovedné rodičovstvo, 67 strán

Lenczová, T. 2006. *Výchova k manželstvu a rodičovstvu*. Bratislava: Metodicko – pedagogické centrum, 108 strán. ISBN 80-8052-248-0

Máčajová, M. 2012. *Pedagogická prax v príprave učiteľov pre primárne vzdelávanie*. Nitra: PF UKF, 169 strán. ISBN 978-80-558-0162-9

Repková, K. 1996. *Súčasnú rodinnú rolu v reflexii dospievajúcich* In. *psychológia a patopsychológia dieťaťa*. Roč. 31, číslo 1, 46-59 s.

Dyrťová, R. a Sandanusová, A. 2010. *Pedagogická praxe v pregraduálnej prípravě učitelů*. Brno: TRIBUN EU, 148 strán. IBN 978-80-7399-947-6

www.wikipedia.org

www.rodina.cz

www.mamaaja.sk/vase-príbehy/otec-alkoholik-a-tyran

ADRESA AUTORA

Mgr. Ľubica Arpášová
ZŠ – Výčapy Opatovce
951 44 Výčapy Opatovce 185